

2011. Beograd

Kiselo & slatko

Zapisi o stripu 2001–2011

dejan stojilković

EDICIJA
PIJEVI
PROZA NA PUTU
Powered by Mono i Manjana

Serđu Boneliju
(1932–2011)

HAL FOSTER

Umesto uvodnika

KO JE UBIO KORTA MALTEZEZA?

Najlakši način da nekog fascinirate kada je strip u pitanju jeste da kažete kako volite Korta Maltezeza.

Što da ne. Nedavno sam video fotku Emira Kusturice sa majicom na kojoj je Korto, fenomenalni Gibonni koristi kadrove ovog stripa u spotu za pesmu *Mirakul* koju je otpevao sa Džefrijem Orijemom, Vlada Pištalo je napisao kratki roman o Kortu, a to je ujedno i ime glavnog junaka romana „Više od nule“ Zvonka Karanovića.

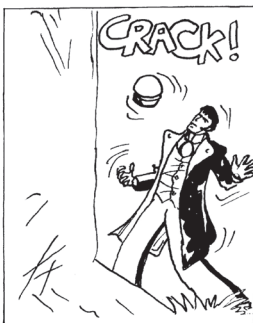
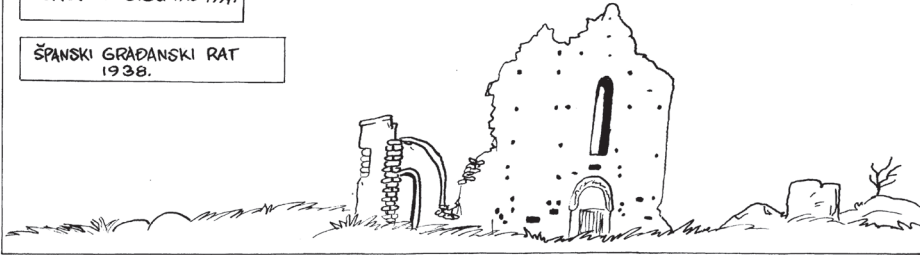
Ja nikad nisam voleo taj strip.

Ne mogu da svarim Prатов crtež koji je nesimetričan i aljkav, priče su mi dosadne i razvučene, ne vidim ničeg umetničkog u preteranoj patetici i ispraznom filozofiranju... Opet, Korto ima svoje mesto u pop-kulturi, i ono je nesporno. On je jedan od retkih stripova koji će čak i književni čistunci i zakleti branitelji „lepe“ književnosti smatrati umetnošću.

POSVEĆENO
SAŠI MICIĆU 1933-1997.

MARČ 98.

ŠPANSKI GRAĐANSKI RAT
1938.

I to je jedna od dobrih stvari u vezi sa njim, on promovise strip kao nešto više od literature za loše đake, za šta se deveta umetnost uglavnom kod nas i dan-danas nažalost smatra. Međutim, Korto je samo vrh ledenog brega. Dole, ispod površine, među ledenim talasima ignorisanja i pogrešnog tumačenja, krije se pravo blago.

Dole su Nil Gejmen i njegov Peščani čovek, Alan Mur i njegova Liga izuzetnih džentlmena, Ticijano Sklavi sa Dilanom i Gručom, večito mladi Fosterov *Princ Valijant*, Bil Voterson i boje detinjstva i života kroz koje jure Kalvin i Hobs...

Strip nije ništa manja umetnost od književnosti, slikarstva ili filma, u njoj postoje majstori koje krase genijalnost jednog Dostojevskog, Mikelandela ili Spilberga. Strip se dugo borio za svoju poziciju devetog u porodici umetnosti i poslednjih godina on doživljava dugo čekano priznanje. Bar je tako u svetu. Tamo jedan strip može dobiti Pulicerovu nagradu (Špigelmanov „Maus“), nagradu koja se dodeljuje književnim ostvarenjima (Gejmenov „Sendmen“), po njemu se snimaju nagrađivani filmovi (Mendesov *Road to Perdition*, Nolanov *Dark Knight*) a u zemljama kao što je Francuska strip je potpuno izjednačen sa književnošću i ima status nacionalnog blaga. U Srbiji, nažalost, pri pomenu reči strip takozvanim „ljudima od kulture“ prvo što pada na pamet jesu jeftina izdanja novosadskog dnevnika od pre trideset godina. U međuvremenu su se pojavili tvrdo koričeni albumi i grafički romani, strip je sa trafika prešao na rafove knjižara, ali predrasude su ostale... Jedan od razloga zašto sam poslednjih deset godina u raznim medijima objavljivao svoje napise o stripu jeste upravo da te zatucane predrasude razbijem i poništim.

U knjizi koja je pred vama nalazi se deo tekstova o stripu koje sam pisao od 2001. do 2011. Gledano hronološki, prvi tekst, o Princu Valijantu, objavljen je sada većavnog juna 2001. godine u prvom broju časopisa *Strip Pressing*

a poslednji, „Američki bogovi“, štampan je u Kulturnom dodatku „Večernih novosti“ tačno deset godina kasnije. Za to vreme desilo se mnogo toga, moji eseji o stripu našli su se kako u dnevnim novinama, internet portalima, specijalizovanim časopisima tako i na malo ozbiljnijem terenu književne periodike. Ali nikad, ni tada, ni danas, nisam sebe smatrao strip-teoretičarem ili strip-kritičarem. Ja sam jednostavno bio i ostao ljubitelj devete umetnosti. I tako treba gledati na eseje i oglede u ovoj knjizi, kao na štivo koje je pisao neko ko je od malih nogu zaljubljen u strip i koga ta strast drži i danas. I pored toga što je strip dosta uticao na moj spisateljski opus, i što sam avanzovao u strip-scenariste, ja sam i dalje skromni kolekcionar u čijem je posedu solidna kolekcija stripova „Dilan Dog“ i još pokoji biser, kao i nekoliko vrednih originalnih ilustracija i strip-tabli domaćih majstora... Tako da ova knjiga nema pretenzije da bude nešto više od zbirke zapisa o dragim i manje dragim strip-ostvarenjima, jedan lični (i ponekad manje objektivni) pogled na njih. Knjiga je podjednako namenjena onima koji traže podatak više i dobro se razumeju u devetu umetnost, kao i onima koji se prvi put susreću sa stripom i žele da nauče nešto više o njemu. Ona duguje ime albumu „Partibrejkersa“ a tako se zove i moja kolumna na sajtu UPPS-a – Udruženja za promociju i produkciju stripa čiji sam ponosni višegodišnji član. Upravo u okviru te kolumne je objavljena većina tekstova koji se sada nude sudu cenjenog čitateljstva. U knjigu, naravno, nisu mogli da uđu svi tekstovi koje sam napisao, ne samo zbog prostora već i iz nekih drugih razloga. Neke je jednostavno pregazilo vreme i više nisu aktuelni, drugi nisu dovoljno kvalitetni da bi bili ponovo štampani, treći se ne uklapaju u koncepciju knjige...

Knjiga je dodatno obogaćena stripovima i ilustracijama nekih naših domaćih autora sa kojima sam sarađivao i za koje mogu reći i da su mi prijatelji, tako da će se